

Tárgytematika

Félév:	2011/12/1
Tárgynév:	Kultúraelméletek - művelődéstudomány I.
Tárgykód:	ALTCAA3011
Felelős szervezet neve:	Társadalomtudományi, Felnőttképzési és Közművelődési Intézeti Tanszék
Felelős szervezet kódja:	AA17
Tárgyfelelős neve:	Szilágyiné dr. Göcsei Irén

Oktatás célja:

Ismerjék meg a hallgatók a kultúra (művelődés) fogalmával kapcsolatos különféle koncepciókat, kövessék nyomon történetileg a nyugati társadalmi formációk ezzel kapcsolatos nézeteit, irányzatait. Ismerkedjenek meg a mérvadó gondolkodóknak és irányzatoknak a műveltségről szóló elméleteivel és az egyes korszakokban megvalósult praxissal is (esztétörténeti, művészettörténeti, esztétikai, vallástörténeti, történetfilozófiai stb. vonatkozások)

A tantárgy oktatása két szemeszterben folyik. Az első félév gyakorlati jeggyel zárul, amelynek követelményeit a tárgy oktatója határozza meg. A következő félév végén a hallgatók összevont szigorlatot tesznek (művelődéstörténet, kultúra elméletek és egy szabadon választott tárgyból).

Tankönyv hiányában a hallgatóknak elsősorban az előadások anyagára kell támaszkodniuk, emellett jelentős munkát igényel az ajánlott irodalom feldolgozása, illetve a szemináriumi foglalkozásokra való készülés

Tantárgy tartalma:

1. Kultúra és civilizáció. A fogalmak etimológiája, megjelenése, történeti-tartalmi változásai. A két fogalom azonosítása és szembeállítás
2. A kultúra megjelenéséről szóló mitológiai értelmezések. A kozmogóniai, teogóniai és antropogóniai mítoszok a kultúráról. A normaszegés (bűn), mint a kultúra kezdete. A káosz és kozmosz dialektikája. A kultúra, mint a kozmikus szféra. (mezopotámiai, görög, zsidó teremtés- és ezzel párhuzamosan- ember- és kultúra felfogások)
3. A prehistorikus társadalmak kultúrájának főbb elemei (mágia, tabu, rítus, mítosz stb.). Az archaikus társadalmak kultúráközvetítő és szocializációs mechanizmusai. Az iniciális (beavatási) szertartások jelentősége a csoportok kulturális értékeinek átadásában
4. A kultúra szakrális és profán szférája. Az ünnep szakrális-kulturális funkciói. A profán ünnepek szakrális szerkezete.
5. A görögség a kultúráról és a kultúrafilozófia a görögségről. A görög kultúra cezurája: a mitológia és természetfilozófia oppozíciója és együttélése
6. A szofisztika és Szókratész újfajta kultúra felfogása. A fordulat: az ember és az erkölcs előtérbe kerülése. A polisz és az egyén kapcsolata
7. Platón kultúra-koncepciója az Állam c. műve alapján. Arisztotelész és a hellenisztikus irányzatok kultúra elmélete. A szellemi és anyagi kultúra viszonyának sajátos görög felfogása. A bölcsélet helye a görög értékrendszerben
8. A középkori Európa kulturális modellje. A katedrális, mint az érett középkor kulturális-társadalmi paradigmája. A középkori kultúra dichotóm jellege: a ...magas ... teológia és a népi teológia.
9. A középkori kultúra agonisztikus jellege (lovagi kultúra, dalmokversenyek, egyetemi disputák). A szocializáció, a gyermekhez való viszony középkori kulturális eszménye. A halál sajátos felfogásának kulturális jelentősége (a haláltánc-műfaj irodalmi, képzőművészeti, vallási jelentősége, társadalmi alapjai)
10. A reneszánsz emberképének és kultúraeszményének főbb vonásai. A természettudományok jelentősége a reneszánsz kultúrában. A humanizmus tartalma. Az „...uomo universale” Ember és természet kölcsönhatásáról szóló szemléletváltás (F. Bacon). A természet, mint esztétikai tárgy. Természetmágia, mint a természet feletti uralom egy aspektusa (Cardano, Agrippa van Nettesheim, Paracelsus). Az élet, mint artisztikus kompozíció. Az individualizmus diadala a reneszánszban
11. A reformáció és a polgári értékek megjelenése a nyugati kultúrában. Az idő-dimenzióról alkotott nézetek átalakulása és kapcsolata a protestantizmus predesztináció-tanával
12. A német klasszika a kultúráról (Schiller, Herder, Hegel)

Tárgytematika

Félév:	2011/12/1
Tárgynév:	Kultúraelméletek - művelődéstudomány I.
Tárgykód:	ALTKAA3011
Felelős szervezet neve:	Társadalomtudományi, Felnőttképzési és Közművelődési Intézeti Tanszék
Felelős szervezet kódja:	AA17
Tárgyfelelős neve:	Szilágyiné dr. Göcsei Irén

Tantárgy tartalma:

13. A marxizmus kultúrafelfogása. Anyagi és szellemi szféra viszonya. Az ideológia marxi koncepciója. A munka elidegenedésének elmélete
14. A romantikus kultúraelméletek. Rousseau kultúrpeszimizmus. A kultúra, mint a dekadencia ekvivalense F. Nietzsche filozófiájában.
15. O. Spengler organikus kultúra elmélete
16. A kultúra játékelmélete. A "homo ludens" Huizingánál
17. Tömeg és elit. Az elitkultúra -elmélet (Ortega y Gasset, Hamvas Béla)
18. S. Freud kultúrafelfogása. A kultúra, mint az elfojtás és a szublimáció eredménye
19. A freudo-marxista kultúrakritika. Az emberi dimenziók redukciójának elmélete H. Marcuse munkásságában. A birtoklás és létezés antinómiája E. Frommnál. Az ellenkultúra ideológiai
20. A Schweitzer kultúra-elmélete és a nyugati filozófia kritikája
21. A kulturális antropológia néhány irányzata (strukuralista, pszichoanalitikus: Lévi Strauss, Roheim Géza)
22. A feminizmus kultúra felfogása és a maskulin kultúra bírálata
23. Kultúra és hagyomány. A tradicionalista kultúrfilozófia .. Hamvas Béla
24. A posztmodern kultúra
25. A poszthumán jövő

Számonkérési és értékelési rendszere:

A félév végi aláírás (és így a vizsgára bocsátás) feltétele levelező tagozaton a konzultációk 50%-ának látogatása. Nappali tagozaton a szemináriumokról max. 3 alkalommal lehet hiányozni.

Kötelező irodalom:

A műveket nem alfabétikus sorrendben, hanem a témákhoz kapcsolódóan tüntettem fel.

- Safransky, R. (Bp.1999.) A Gonosz, avagy a szabadság drámája (17-33. old.)
Eliade, M.: (Bp. 1987.) A szent és a profán (15-60. old)
Hamvas B.: (Szombathely, 1993.) A hiteles görögség. In: Babérlietkönyv - Hexakümon. (319-341. old.)
Gurevics, A. J.: (Bp. 1968) A középkori népi kultúra (262 -296. old.)
Duby, G.(Bp.1984.): A katedrálisok kora (93- 127. old)
Le Goff, J. : Bp. 2000.) Az értelmiség a középkorban (46-73.old.)
Aries, Ph.: (Bp. 1987.) Gyermek, halál, család (246-306.old)
Huizinga, J. (több kiadás): AA középkor alkonya (A halál víziója c. fejezet)
Heller, A. : (Bp. 1961.) A reneszánsz ember (155-193. old.)
Weber, M.(több kiadás) A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme

Tárgytematika

Félév:	2011/12/1
Tárgynév:	Kultúraelméletek - művelődéstudomány I.
Tárgykód:	ALTKAA3011
Felelős szervezet neve:	Társadalomtudományi, Felnőttképzési és Közművelődési Intézeti Tanszék
Felelős szervezet kódja:	AA17
Tárgyfelelős neve:	Szilágyiné dr. Göcsei Irén

Kötelező irodalom:

- Thompson, E.: (bp. 1988.) Az idő, a munkafegyelem és az ipari kapitalizmus. In: Időben élni (60-1116. old.)
- Rousseau, J.J.: (Bp. 1978.) Értekezés az egyenlőtlenség eredetéről. In: Értekezések és filozófiai levelek. (87-121. old.)
- Schiller, Fr.: A színpad, mint morális intézmény. In: Kultusz és áldozat
- Hegel, G. W. F (Bp. 1969.): Előadások a világtörténelem filozófiájából (56-81. old.)
- Marx-Engels: A német ideológia (M-E válogatott művei I. kötet, 83-101. old.)
- Freud, S. (Bp. 1982.) Rossz közérzet a kultúrában. In: Esszék
- Fromm, E. (több kiadás) : Birtokolni vagy létezni? (25- 37. old.)
- Huizinga, J. (Bp. 1989.) Homo ludens (184- 205. old.)
- Spengler, O.. (Bp. 1995.) A nyugat alkonya II. kötet (35-77. old.)
- Ortega Y Gasset: Bp. 1995.) A tömegek lázadása. (57-71. old.)
- Horkheimer -Adorno : A kultúripar. In: A felvilágosodás dialektikája (147-201. old.)
- A Schweitzer, a gondolkodó (Bp. 1989.) (51-76. old.)
- Hamvas, B. : Az öt géniusz (47-83. old.)
- Lévi- Strauss, C. (p. 1963.): Szomorú trópusok (317-345 old.)
- Roheim, G. : (1984.) A kultúra pszichoanalitikus értelmezése. In: Primitív kultúrák pszichoanalitikus vizsgálata
- Liotard, J. F. (Debrecen, 1994.) A posztmodern állapot. In: Posztmodern filozófiai írások
- Huntinton, S. P. (2002.): A civilizációk összeesése és a világrend átalakulása (77-119. old.)
- Fukuyama, F. (Bp. 2003.): Posztumán jövőnk (9-28. old.)

Oktató: Szilágyiné dr. Göcsei Irén